

בסוד עבדיך

דמית הדר כבוד הודך

⊗ בס"ד ⊗ גליון ל"ב ⊗ פרשת כי תצא תשפ"ב ⊗ "רני עקרה" ⊗ הנושא: ירושלים עתידה שתתרחב ⊗

הפטרות פרשת כי תצא

"רני עקרה לא ילדה ... אמר מרחמך ה'" (ישעיהו נ"ד א-ו).

הפטרות זו הינה החמישית מז' דנחמתא שנהגו להפטיר בהם לאחר ט' באב.¹ ונהגו האשכנזים להוסיף בסיום ההפטרות "עניה סוערה לא נוחמה ... ולקדוש ישראל כי פארך" (ישעיהו נ"ד י"א - נ"ה ה'), שהיא הפטרת פי' ראה, לפי שנדחתה מפני הפטרת שבת ר"ח "השמים כסא".

ומבואר ב"רני עקרה", שירושלים שעכשיו משולה לעקרה ולאשה עזובה ומאוסה - לעתיד ירושלים תתרחב, ותצהל ותשמח בשוב בניה לעת הגאולה שיהיה בחסד וברחמים, וה' נשבע שלא יגלם שוב, וכמו שנשבע לנח שלא יביא עוד מבול לעולם. וביעניה סוערה" מבואר שלעתיד לבוא תתחדש ירושלים במלוא תפארתה והדרה, וכל בניה יהיו למודי ה', ויתרבה השלום ולא יפחדו מהאויבים ומכלי זינם, וה' יכרות ברית אהבה עם ישראל, בזכות שישמעו בקולו וידבקו בתורה המשולה למים, והגויים יסייעו בידם לעשות רצון ה'.

עתידה ירושלים שתתרחב

כתיב בהפטרות (נ"ד ב-ג) "הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו אל תחשוכי האריכי מיתריך ויתדותיך חזקי. כי ימין ושמאל תפרוצי וזרעך גויים יירש וערים נשמות יושיבו"

וביאר האברבנאל, על מה שצויה "הרחיבי מקום אהלך וגו'", אמר "כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גויים יירש וערים נשמות יושיבו", ר"ל שתפרוץ ימה וקדמה וגם הערים הנשמות והנהרסות יושיבו בניה, אמר בזה למה שניבא יחזקאל, שתהיה ירושלים וגם הר הבית ומקום המקדש, יותר גדולים כמה וכמה ממה שהיו בימי שלמה, כי על כן אמר "הרחיבי מקום אהלך".

והוא ע"פ המדרש תנחומא (פ' צו י"ב), ואף לעתיד לבוא כך אני עושה בציון, כל אותן האוכלסין מן אדם הראשון עד שיחיו המתים היכן הם עומדין וכו', מה אני עושה להם אני מרחיבה, שנאמר "הרחיבי מקום אהלך" וכו', וכן אתה מוצא לעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא מרחיב את ירושלים שנאמר "ורחבה ונסבה למעלה למעלה" עד שעולה לשמים.

"ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה"

ובילקוט (ישעיהו רמז תע"ז), רבי יוסי בר חנינא אמר אף חלוקי יחזקאל הראה לו הקב"ה ליעקב "ופרצת ימה וקדמה", והלוא לא פירש יחזקאל אלא מן המזרח למערב, בא ישעיה ופירש "כי ימין ושמאל תפרוצי וגו'".

והכונה שה' הבטיח ליעקב אבינו שלעתיד לבוא יתרחבו הגבולות "ימה וקדמה צפונה ונגבה", וביחזקאל (מ"ח) מבואר גבולות הארץ ממזרח למערב, ועל כן בא ישעיה ופירש שהבטחת ה' תתקיים במלואה - "כי ימין ושמאל תפרוצי" שלעתיד יתרחבו הגבולות גם לצפון ולדרום.

ירושלים תתרחב "עד מצילות הסוס"

אי' בפסחים (ג.) "ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קודש לה", מאי מצילות הסוס, א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסוס רץ ומציל. ופי' רש"י "עד שעה שהסוס רץ ומציל" כשיעור מרוצת הסוס עד חצי היום, ולשון מציל שצילו תחתיו, שכל שעות היום חמה נוטה לצדדין וצל האדם וצל הבהמה נוטה לצידו, כשחמה במזרח צל האדם למערב, אבל בחצי היום חמה עומדת באמצע הרקיע בראש כל האדם וצל הסוס תחתיו, בפי' ר' מכיר זצ"ל מצאתי. וביאר הרש"י "על מצילות הסוס" הכונה "עד מצילות הסוס".

וכתב המהרש"א כל אותה הוספה לענין אכילת קדשים ומעשר שני, ומקרי תוך חומות ירושלים, ואינו נראה שיבנו אותה חומה כ"כ גדולה ע"י בן אדם, אבל אמר "ואני אהיה לה חומת אש סביב".

מוסיפין על העיר ועל העזרות

אי' במתני' (שבועות ד.) שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך, ונביא, ואורים ותומים, וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות, ובשיר, ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם, הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת. ופירש"י "ובב' תודות" שני לחמי תודה והיו נושאים אותה בהיקף סביב.

ובגמ' (טו.) ת"ר שיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים, על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים, ואומר "ארוממך ה' כי דליתני וגו'", ושיר של פגעים וי"א שיר של נגעים וכו', וחוזר ואומר "ה' מה רבו צרי" וכו'. ופי' רש"י ומהו שיר של תודה - "מזמור לתודה".

מוסיפין על העיר - עד שהלחמי תודה יפסלו בלינה

וביאר הגאון רבי נפתלי הירץ זצ"ל,² שכיון שמוסיפין על ירושלים בלחמי תודה הנאכלין ליום ולילה שהוא כ"ד שעות ולאחר מכן נפסלים בלינה, ועל כן ניתן להוסיף על ירושלים רק עד שיעור מצילת הסוס שהוא חצי היום - ו' שעות, כדי שיהא ניתן להקיף את ירושלים לדי' רוחותיה תוך יום ולילה - ו' שעות לכל רוח, ולאחר מכן תהא הפנימית נאכלת קודם שיפסלו בלינה, ועל כן א"א להוסיף על ירושלים יותר מו' שעות לכל רוח.³

והקשה המעשי למלך (לרי' ישעיה זילברשטיין - גאב"ד וויאיטען - הל' בית הבחירה פ"א ה"ג אות ז.), דמהיכתי תיתי שמה שמקיפין את ירושלים - הוא רק באותן ב' לחמי תודה לכל רוחותיה, ואמאי א"א להקיף רוח זו בב' לחמי תודה, ולהקיף רוח אחר בב' לחמי תודה נוספות, ונמצא שכל רוח ניתן להקיפו במשך יותר מו' שעות.⁴

ועוד יש להקשות שאיך ניתן להקיף את ירושלים תוך כ"ד שעות - ו' שעות לכל רוח, והא לאחר שחיתת הזבח צריך להוליד הלחם מביהמ"ק עד לקצה החומה שעתידיה להתקדש, כדי שיוכל להתחיל להקיף סביב לעיר, ועל כרחך נחסר מכ"ד שעות.⁵

ועוד קשה דמבואר באור שמח (הל' סנהדרין פ"ב ה"ב), שלעתיד לבוא כשתתרחב ירושלים עד מצילות הסוס, תתרחב בכל צד כשיעור זה, (ועיי"ש במה שחולק על רש"י בשם ר' מכיר - בשיעור "עד מצילות הסוס"), ולפי זה כשתתרחב ירושלים מכל רוחותיה - חצי יום לכל רוח, יהא שיעורו מצד לצד מהלך יום א', ונמצא שכדי להקיף את ירושלים סביב לדי' רוחותיה - נדרש מ"ח שעות, וא"א להקיפה בכ"ד שעות.

ועוד קשה דאיך אפשר להקיף את ירושלים במשך ו' שעות לכל רוח, דהא ע"כ יחסר בזמן הקידוש מכ"ד שעות, דהא בקרבן תודה שחיתת הזבח מקדשת הלחם, וא"א לשוחטו רק לאחר תמיד של שחר, וכן לאחר שמקיפין את העיר - א' מהלחמי תודה נאכלת והשניה נשרפת, וצריך לאוכלה סמוך לעלות השחר קודם שיפסלו בלינה, ונמצא דנחסר מהכ"ד שעות, וכן מה שאומרים על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה - שיר של תודה ו"ארוממך" ושיר של פגעים ושיר של נגעים וכו', וזמן זה נחסר מכ"ד שעות שניתן להקיף לכל רוחותיה.

ועוד קשה שאיך תאכל א' מהלחמי תודה סמוך לעלוה"ש לאחר שהקיפו בה כ"ד שעות, הרי אע"פ שהתודה נאכלת ליום ולילה, מ"מ גזרו חכמים לאוכלה עד חצות הלילה כדי להרחיק את האדם מן העבירה, ואין לומר שבמקום קידוש העזרה לא גזרו, שהרי בשבועות (טו.) הק' הגמ' שיוסיפו על העזרה רק בשתי

1 וכתב הלבוש (סי' תכ"ח ס"ח) ומפטרין בו' דנחמתא לאחר ת"ב, כדי לנחם את העם מן החורבן עד כלות השנה.
2 הובא ב"ליות חן ואור יקרות" (פ' קורות) - נדפס בוויניציאה תק"ב - לגיסו ר' אריה יהודה ליב זצ"ל נון הבי"ח.
3 ויש להביא סמך לדבר מהמדרש (שיר השירים רבה פ"ז ג), עתידה ירושלים להיות מתרחבת בכל צדדיה וגליות באות נחלים תחתיה, לקיים מה שנאמר "ימין ושמאל תפרוצי".
4 ועיי"ש שהקשה עוד, דבגמ' (שבועות טו.) מבואר שאין מוסיפין על העזרה בשתי הלחם של עצרת לפי שאין בונין ביהמ"ק בלילה, וא"כ ה"ה שאין מקדשין ירושלים בלילה.
5 והיה מקום לחלק בין ביהמ"ק שאין בונין בלילה, לחומות ירושלים שניתן לבנות אפילו בלילה, דבגמ' רק מבואר לענין מה שמוסיפין על העזרה דאין בונין בלילה. ועוד דבגמ' מבואר שמה שאין מקדשין בלילה, היינו שאין ממתניין לאחר גמר הבנין עד הלילה כדי לקדשה, לפי שצמחה לקדשה מיד, וכיון שאין בונין בלילה לא משכחת ליה שיקדשו בלילה, אבל לא מוכח מהגמ' שעצם קידוש העזרה היו בכלל בנין שאסורה בלילה, ועל כן לעתיד

הלחם במוצאי עצרת קודם שיפסל בלינה, ופי' רש"י "בלילה" קודם חצות שעדיין זמן אכילתו, עכ"ל. הרי מבואר שחכמים העמידו דבריהם אפילו בשעה שמוסיפין על העיר ועל העזרות ואינו נאכל אלא עד חצות, ונמצא שניתן לקדש העיר רק במשך י"ח שעות עד חצות הלילה.

הרחבת ירושלים לעתיד לבוא

ושמא ניתן לתרץ שמה שמצינו שחילק הכתוב ונאמרה ליחזקאל בנבואה שתתרחב ירושלים ממזרח למערב, ובנבואת ישעיה נאמרה "ימין ושמאל תפרוצי" והיינו מצפון לדרום, מוכח שהם ב' הבטחות, ולכל א' מהבטחות יש מצוה להרחיבו ולקדשו בפני עצמו, ועל כן ב' לחמי תודה יקדשו הרחבת ירושלים ממזרח למערב, וב' לחמי תודה נוספים יקדשו מצפון לדרום. ובהרחבת ירושלים לעתיד לבוא לא יקיפו כל העיר, ככל שאר מקום שמוסיפין על העיר, אלא יקדשוהו בהולכת לחמי תודה עד חומת העיר שהוא בקצה רוח מזרח ומערב וכן ברוח ימין ושמאל, לפי שלעתיד לבוא אינו ככל שאר מקום שמרחיבים העיר והעזרות שההקפה הוא לפרסם עד היכן נתקבל גבולות העיר, אלא שלעתיד לבוא שירד חומת אש מן השמים, וכבר ידוע לכל ומפורש בקרא ששיעורו "עד מצילות הסוס", ונמצא שהולכת הלחמי תודה הוא רק כדי להחיל בה קדושת ירושלים אבל לא לפרסם את גבולותיה, ועל כן א"צ להקיף העיר סביב, וסגי בהולכת הלחמי תודה עד לקצה החומה לכל רוחותיה, ולכן מצוה להוליד ב' לחמי תודה לרוח מזרח ומערב - לקדש מה שהוטח בנבואת יחזקאל, ומצוה נוספת להוליד ב' לחמי תודה אחרים לרוח צפון ודרום - לקדש מה שהוטח בנבואת ישעיהו.⁶

ולפי' ניחא לפי שהתודה נאכלת ליום ולילה עד חצות שהוא י"ח שעות, ועל כן ישחטו הזבח מיד לאחר תמיד של שחר, ויולכו ב' לחמי תודה מהעזרה עד קצה הצפונית של חומת ירושלים במשך ו' שעות עד אמצע היום, וישבו לעזרה במשך ו' שעות נוספות עד הלילה, ובמשך תחילת הלילה יולכים שוב ו' שעות עד קצה הדרומית של חומת ירושלים, ויאכל קודם שיאסר באכילה סמוך לחצות הלילה, ונמצא שקדשו ב' רוחות ב"ח שעות, וכן יעשו ב' לחמי תודה נוספים לרוח מזרח ומערב, לפי שהמצוה לקדש העיר הוא ע"י קידוש רוח צפון ודרום בפני עצמם, ורוח מזרח ומערב בפני עצמם.

ומה שנחסר מן הי"ח שעות מחמת זמן שחיתת התמיד ואכילת הלחם, ומה שאומרים "ארוממך" והשיר וכו', יתכן שניתן לאוקמי בתקופת תמוז שהימים ארוכים והלילות קצרים, ונמצא דמתחילת היום עד חצות הלילה הוא יותר מ"ח שעות, והוא משלים את הזמן שנחסר, (ואם היו מקדשים העיר מעלה"ש עד עלוה"ש, אזי יש כ"ד שעות ביום ולילה במשך כל ימות השנה, אולם כיום שמונין רק עד חצות הלילה ניתוסף יותר מ"ח שעות).

"ימין ושמאל תפרוצי ... ונשמחה ונגילה"

ובזה יש לבאר מה שנאמר בפיטו "לכה דודי", "ימין ושמאל תפרוצי" - שעתידה ירושלים להתרחב לצפון ולדרום, ו"אֶת ה' תַּעֲרִיצִי" - בדברי שבח הנאמרים כשמוסיפין על העיר, "ארוממך" ושיר של פגעים ושיר של נגעים וכו', "עַל גַּד אִישׁ פֶּן פֹּרְצִי" - שהוספת העיר היא ע"פ מלך מבית דוד מצאצאי פרץ, "וַיִּשְׂמְחָה וַיְגַלְּלָה" - כנגד השיר שהיו אומרים בכנורות ובנבלים ובצלצלים בעת הרחבת העיר. וע"י בשיטה מקובצת (ערכי יא): שהוא שיר של קרבן תודה, אולם במקדש דוד (סי' י"סקי"ה) הוכיח שהוא שיר של שמחה בעלמא ולא של קרבן, וכדוגמת השיר בהבאת הביכורים ושמחת בית השואבה, והיינו "ונשמחה ונגילה".

ומה שנרמז ענין זה בקבלת שבת, "י"ל ע"פ הגמ' (שבת קי"ח) א"ר יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר "אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך", לא כאברהם שכתוב בו "קום תהלך בארץ לארצה ולרחבה", ולא כיצחק שכתוב בו "כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל", אלא כיעקב שכתוב בו "ופרצת ימה וקדמת צפונה ונגבה". וע"י בחי' הגרי"ז (ע"ה"ת סטטטיל - פ' ויצא) שלאברהם ויצחק הובטח א"י עצמה, וליעקב הובטח שכל מה שיכבשו ישראל יכנס בכלל א"י, ובה אין גבולים, וזה "נחלה בלי מצרים". ולפי' י"ל דכיון שע"י שמענגים את שבת תתרחב ירושלים בלי גבולים, לכן מזכירין הבטחה זו בקבלת שבת.

ובחי' הריטב"א (שבת קי"ח) "נחלה בלי מצרים" שלא יהו לה מצרים מב' רוחות, שתהא הצרועה של חלקו נמשכת מים עד ים. ולפי' מבואר היטב הלשון "ימין ושמאל תפרוצי", שלרוח א"י ממזרח למערב נזכה בלי מצרים - מים עד ים, ובנוסף מצפון לדרום - מימין ושמאל פרוץ יתפשט מיצריו כהנה וכהנה, והיינו לפי מה שנתבאר שמה שתתרחב ממזרח למערב, הוא הבטחה אחרת מהרחבת ימין ושמאל.

6 וכן מצינו בילקוט (ישעיה רמז תע"ב) א"ר יוחנן עתידה ירושלים להיות מנוגעת עד שערי דמשק וכו', כך עתידה ירושלים להיות מרחבת ועולה, והגלויות באות ונינוחות בה וכו', לקיים מה שנאמר "כי ימין ושמאל תפרוצי" הרי לרוחב, לאורך מנין "ממגדל תנאף עד יקבי המלך", וכו' הרי לאורך ולרוחב. ומבואר שהרחבתה מימין (ושמאל הוא הבטחה אחרת מהרחבתה ממזרח ומערב).

וע"י בחערות הגרי"ש (פסחים נ.) שהסתפק בדברי המדרש שעתידה ירושלים להתרחב עד שערי דמשק, וכן בהושענות להו"י "קול נְשַׁמְעַת כָּל מְבֹלָה, רַחֲמֵיךָ מִקוּם אֶרְצֵךָ מִשְׁפָּר וְאֹמֶר, קוֹל שְׂמִי עַד דַּמְשֶׁק מִשְׁפָּנוֹתֶיךָ"; אם שערי דמשק הוא אותו שיעור של "עד מצילות הסוס".

בנביאי האמת וצדק

הסבר מנהגי הפטרות ע"פ ההלכה

השלמת הפטרת "עניה סוערה" - הפטרה חמישית נדחמתה היא "רני עקרה", והאשכנזים שקראו כפ' ראה הפטרת ר"ח - "השמים כסאי", משלימין "עניה סוערה" עם "רני עקרה", וכדברי הלבוש (סי' תכ"ה סי' וס' תקפ"א ס"א).

והא דבשנה זו איכא טפי נחמת מבבל שנה - שהרי מה ש"השמים כסאי" דוחה "עניה סוערה" כתב הרמ"א (סי' תכ"ה) משום דיש בה מנחמות ירושלים, ונמצא שקורין פסוקים של ח' הפטרות נדחמת בשנה זו, ומרבים בפסוקי נחמות טפי מכל שנה, ואפשר שנסתכב מן מן השמים, כיון דבשנה זו חששעה באב נדחה - נוסף עוד יום לדיני האבילות שמר"ח אב, וללמדנו שעל כל תוספת אבילות היא תוספת שמחות.

דעת האבודרהם וספר השולחן - והנה באמת האבודרהם כתב דבכל שנה הפטרת "רני עקרה" כוללת את "עניה סוערה", ולכאורה היינו שיתנו הפטרה שלישי נדחמתה אינה "עניה סוערה" אלא "עורי עורי", וממילא "עניה סוערה" בכלל "רני עקרה", אמנם ל"ד בהפטרה שלישית הזכיר ד"א כמנהגנו "עניה סוערה", ואלו בהפטרה חמישית לא הזכיר דלמנהג זה מסיימין קודם "עניה סוערה", ומשמע קצת שבוה לא נחלקו (ויש לדחות ברוחק), ובאמת גם בספר השולחן הזכיר הפטרת "עניה סוערה" בהפטרה שלישית, מ"מ הזכיר בהפטרה חמישית שמסיימין בסוף "עניה סוערה", ורק שבהפטרת "עניה סוערה" הוסיף פסוקים עד "לאות עולם לא יכרת", שבאמצע הפטרת חמישית ציבור, (ולכאורה היינו כדי שיהא כ"א פסוקים בהפטרת "עניה סוערה"), ונמצא אמאי חוזרין בהפטרת "רני עקרה" על פסוקי "עניה סוערה" שכבר הפטירו בהם, (ואמנם כבר הוזכר בשבוע שעבר דגם הפטרה רביעית להאבודרהם חוזרת על הפטרה שלישית, אלא דהתם מוסיף פסוקים לאחריה, אבל הכא דאינו מוסיף כלל לאחריה למה לא יגמור לפנייה).

ויחכן לומר דס"ל לאבודרהם וספר השולחן דלא מקרי סליק ענינא בסוף "רני עקרה", כיון שגם "עניה סוערה" מדבר באותו ענין נדחמת ירושלים על צרותיה, ולא איכפת לן כמה שיש שם הפסק פרשה, דלא חשיב סליק ענינא בזה, וממילא ממשכים "עניה סוערה" דבעינן כ"א פסוקים, אך שבאמת אינה עיקר ההפטרה דכבר קראוה, (ובאמת אתי שפיר היטב דגם בפרשת נח לאבודרהם שפטרין בשניהם, ומנהג הספרדים שפוסקין שם קודם "עניה סוערה", ולכאורה לא מצאנוהו בראשונים, ויתכן דס"ל דכל דברי האבודרהם דמשיימין משום דס"ל דלא חשיב סליק ענינא, אבל לדין קי"ל דחשיב סליק ענינא, כדחזינן דפוסקין שם ב' נדחמתה להרמב"ם, ה"נ בפרשת נח אפשר להפסיק שם).

ואי נמי ניתן לבאר גם מה ששינה האבודרהם מסדר הפסיקתא בהפטרה שלישית, דבפסיקתא מבואר שהיא "עניה סוערה", והאבודרהם כתב שהיא "עורי עורי", (ואמנם ציין שם הטעם שאמרו במדרש סדר ההפטרות, דרך צחות דכשארמין לציון להתנחם אינה מנחמת, ופי' לפי הסדר הפטרות ולדו מתפללין, צוה עורי וכו', ומשמע קצת שכו' מדברי המדרש, וא"כ יש סמך לסדר זה מהמדרש אבל אינו לפנינו וצ"ע), ויתכן דהיו מוכרחין לשנות מנהג הפסיקתא בפרט זה, כיון ד"עניה סוערה" הוא פחות מ"כ"א פסוקים ודלא סליק ענינא, ורק בזמן הפסיקתא שהיו מתרגמין, וכמו שמיידסת כל הפסיקתא על הדרשות ורשי על הפטרה והוא בכלל התרגום שהיו מתרגמין (ע"ש בהקדמת המגיה), ולכן יכלו להפסיד בה כן דבמבואר בגמ' (מגילה כג.) דהיכא שמתרגמין סגי ב' פסוקים, והביא בהגהות מיימוניות (הל' תפילה פ"ב אות' כ') בשם רבינו שמוחה, דבירושלמי מבואר דה"ה בג' פסוקים, ובאמת כן משמע בפסיקתא תמיד יש שם דרשות רק על הפסוקים הראשונים של הפטרה ממש (ב' או ג' פסוקים), דאחר שהאריכו בדרשות היו מסיימין שם, אבל אחר שנתבטל התרגום - הוצרכו לשנות להפטרת "עורי עורי" שיש בה כ"א פסוקים, וכן הוצרכו לחבר "עניה סוערה" עם "רני עקרה", וכיון דכולהו מכלל הפטרות ז' נדחמתה יוצאין בזה.

דעת הרמב"ם בסדר הפטרות וכו' נדחמתה - הרמב"ם (בסדר ההפטרות סו"ס אהבה) כתב דמפטרין (שמואל א' י"ז א' - י"ח י"ד) "ויאספו פלשתים" עד "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו", וכבר הובא מה שביאר בשו"ת הרא"ם (סימן ז'), דהני הפטרות הם לפ"ד הבבלי דצריך להפטרות עובדי הקריאה, ולכאורה שייכות הפטרה זו דמייירי מבלחמת גלית ודוד לפרשה, מלבד תחילת הפרשה דכתיב "ונתנו ה' אלוךך בידך", נראה דשייך בעיקר לפסוק "כי ה' אלוךך מתהלך בקרב מחניך להצילך ויתא אויבך לפניך", שהוא כמו שאמרו, ומטעם זה "ואנכי בא אלוךך בשם ה'", (וכן ענין מלחמה מוזכר בהפטרה ובפרשה), ומטעם זה מסיימין בסוף "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו", (וי"ל ע"פ קורין ל"ד ע"ב פסוקים עד שם, או שמדלגין ומסיימין בפסוק זה, ובמחזור רומא מסיים בפסוק ל"ז באמצע ענין גלית). וסיים הרמב"ם שם דנוהגין להפטר בנחמות, ובפרוסים איתא דהפטרה חמישית היא "קומי אורי" הפטרה שישית היא "רני עקרה", והוא להיפך מסדר שהובא בתוס' (מגילה לא' ד"ה "ר"ח אב") שבחמישית "רני עקרה", ובששית "קומי אורי", וכן כתבו רוב הראשונים וכן נוהגים. ובפרוס פרוקל תקנו ע"פ כת' ברמב"ם. והכלבו (סי' כ') הביא הסדר של שאר הראשונים, אולם ביאור הטעם של סדר הנחמות כתב, "ואח"כ פוסק לה טובות - קומי רני שוש". (ולכאורה הסבורים שכשחל ר"ח אלול בשבט משלימין הפטרת "עניה סוערה" בסמוך להפטרת "רני עקרה", להרמב"ם ישלימו הפטרת "עניה סוערה" בפרשת כי תבוא). ולכאורה הסדר נבבאי הוא ודאי כמנהגינו, אמנם לפי מה שכתבו הראשונים דרך הנחמות שהולכות ומשתבחות, יתכן ד"רני עקרה" עדיף, ובע"ה יבאר היא ויתר בשבוע הבא.

בגדר תשלומין "עניה סוערה" - הנה צריך ביאור מה משלימין "רני עקרה" ע"פ האור ורוע והלבוש, דאי מהני ההשלמה לקיים דין ז' נדחמתה - אמאי אין עושיין כן גם הפטרת "מחר חודש" כשחל ע"ח אלול בשבת, ועל כרחך השלמה לא מהני משום דבעינן ז' פעמים שיפטרנו בנחמה, וכל מאי דמכתיבין ב"ה השמים כסאי" לדחות "עניה סוערה" הוא משום דמסיימין בנחמות ירושלים ולכן נחשב כז' נדחמתה, וא"כ מה הענין להשלים, ומאי שנא מכל הפטרה כשנדהתה מחמת הפטרה אחרת שאין לה תשלומין, (והיא מקום לומר דבאמת יש ענין להשלים פסוקים שלא קראו אך בלא דין ז' נדחמתה, אלא דבעלמא אין לזה שייכות לשבוע אחר, רק הכא דכולהו הפטרות מענין אחר נדחמה, ולפי' ניחא מה שיש שנתנו בפ' פקודי להשלים הפטרת ויקהל, כשנדהתה מחמת הפטרת שקלים, לפי שהכל ענין א').

והנה כבר חקרו בגדר התקנה דז' נדחמתה, אי סודרו להפטר בהני נחמות דני"ע ארק"ש, או דגדרו להפטר ז' פעמים בנחמה. ובאמת מסתבר דלרוביהויהו איתנהו בכלל התקנה, דמחד גיסא ודאי מסתבר דאינו יכול לקרוא נבואות אחרות שלו וחוברו בפסיקתא, וצריך לקרוא דוקא נבואות אלו, ומאידך אינו מסתבר שישנו רק לקרוא הני פסוקים, דא"ל לומר שיצא ד"ח אם קרא בשבת נחמו את כל ה' נדחמתה יחד, אלא ודאי דבכלל התקנה להפטר בנחמה בו' שבועות אלו.

ולפי' אתי שפיר דבשביל דינא דבעינן להפטר ז' פעמים בנחמה - לזה בעינן דא"ה השמים כסאי" נמי הוי נחמה, ובשביל החלק השני שכלול בתקנה לקרוא פסוקים דהפטרות נו"ע ארק"ש - לזה מהני ההשלמה.

ול"ע דבייביד שללא השלמה, כמו שמצוי שלא ידעו דיש להשלים, ויתכן דכיון שקראו עיקר הפטרה לא קפדינן אהשלמה, ובפרט שדין ההשלמה לא הוזכר ברוב הראשונים ובכ"י ודרכי משה, ויתכן דעבידינן ליה רק לרווחא דמילתא, ויש מקום לומר דיש לו תשלומין בשבת הבאה, ויתבאר בעז"ה בשבוע הבא.

הפטרות חתן כ"א תצא - כתב המהרי"ל (הל' ד' פרשיות) בשם מהר"י סגל, דכשודיעין שיהא חתן כ"א תצא אזי יחברו "עניה סוערה" עם "רני עקרה" בשבת ראה (בשנה שאינו בר"ח), כדי שיוכל להפטר בהפטרות חתן כ"א תצא, ולכאורה דבריו אתי שפיר לפי מה שנתבאר, ויש בו דינין, והא' להפטר בנחמות ז' פעמים, וב' להפטר בפסוקי נו"ע ארק"ש, ודאי ששליש הסדר בראה, והפטרות חתן שיהא "שוש איש" נמי הוי נחמה ומתקיים דין הפטרה בנחמות, אבל צ"ע למה לא חילף הפטרת כי תצא עם הפטרת נצבים דקורין "שוש איש" ולא יצטרך לחבר, ואולי קפדינן שלא לפחות בנחמות ו"קומי אורי" גרע מ"שוש איש".